

HRVATSKI glasnik

Godina XVII, broj 10

8. ožujka 2007.

cijena 80 Ft

Čitateljicama Hrvatskoga glasnika čestitamo Dan žena

„Groznica ište: Ti si ona
za koju mene rodi majka?
Molitvi mojoj cilj, ikona,
a mojoj mašti san i bajka?”

Da svojim duhom tebi mogu,
a svojom usnom tvojoj rađi,
oprostio bih život bogu
i bio mlađi, ljepši, slađi.”

Tin Ujević

Foto: Stjepan Blazetin

Komentar

Jednom jesmo, drugi put nismo

Mi zapravo danas ne znamo koliko je Hrvata u Mađarskoj. Desetljećima se govorilo da je „južnih Slavena“ devedesetak tisuća, ali popis pučanstva to nikada nije, niti je mogao potvrditi. Posljednjim popisom pučanstva iz 2001. godine utvrđeno je da Hrvata ima nešto više od 15 tisuća. I sami znamo da taj podatak ni blizu ne oslikava stvarnost, ipak nemamo drukčiji podatak, čak ni procjenu koliko bi nas moglo biti. Primjerice, od spomenutih 15 tisuća u Bačkoj je 1700 Hrvata. Međutim, na nedavnim prelima koja su, izuzev jednog mjesta, održana u svim našim naseljima gdje imamo svoje samouprave, a riječ je o 12 naselja, čak i u najmanjem selu okupilo se do 250 ljudi, ponegdje i do 500, što će reći, u cijeloj regiji oko 3000 ljudi.

Zbog čega onda naši mladi ne znaju hrvatski jezik? Zbog čega u nekim našim naseljima hrvatski jezik kao predmet uči samo 30 djece, a u nekima i nema hrvatske nastave? Zašto ne bismo mogli u svim tim naseljima imati mise na hrvatskom jeziku?

Očito svjesni problema na polju školstva i očuvanja materinske riječi, ovakva i slična pitanja svakodnevno postavljamo obično sebi, ali još češće drugima. Prije svega onima za koje mislimo ili znamo da im je to posao. I to je potpuno u redu, prije svega onda ako i sami sudjelujemo u društvenom i kulturnom životu naše zajednice. Međutim, situacija je posve drukčija, ako to činimo tako da sami nismo aktivni sudionici našega društvenog, prosvjetnog i kulturnog života, a od drugih očekujemo rješenje. Dakle, jedanput jesmo Hrvati, drugi put nismo. Kada kritiziramo, onda jesmo, a kada treba raditi, onda nismo. No, raditi se može i u obitelji, i u zem zavičajju, u svom selu ili gradu, i na županijskoj i na državnoj razini. Davanjem primjera našoj djeci, davanjem primjera svojim sunarodnjacima. I tako se radi za Hrvatsvo u Mađarskoj. Svoj doprinos treba dati upisivanjem svoje djece u hrvatske škole i gimnazije, upisivanjem na hrvatski jezik. Ne samo kandidiranjem u hrvatske samouprave, i obavljanjem društvenih funkcija. Neki će reći da treba pooštriti kriterije kandidiranja, što će reći, znanje jezika se podrazumijeva, ali usto treba biti ne samo aktivni društveni i kulturni djelatnik nego i upisati svoju djecu na hrvatski jezik, naučiti ih hrvatski, biti pretplatnikom naših novina, ili redovito sudjelovati na raznim hrvatskim priredbama. Konačno se postavlja pitanje, jednom jesmo, drugi put nismo Hrvati. Kada nam odgovara, onda jesmo, kada nam nije potrebno, onda i nismo. S. B.

„Glasnikov tjedan“

Iako smo ovaj broj našega tjednika zatvorili dva-tri dana prije uobičajenog roka, zaključujemo kako je nakon 4. ožujka završio još jedan ciklus manjinskog samoupravljanja i započeo drugi. Nisam brojila koliko je zastupnika bivšeg saziva Skupštine HDS-a dobilo mandate u novom sazivu. Tu je i novi izazov s kojim se treba suočiti županijska razina manjinskoga

samoupravljanja. Skupština HDS-a u tijeku izgradnje kulturne autonomije i preuzimanja ustanova u svoje ruke preuzima i odgovornost (kao što su to činili do sada i prethodni sazivi Skupština HDS-a) za sve ono što se danas događa s Hrvatima u Mađarskoj. Novac se koncentriraju u njezinim rukama, ona donosi važne odluke infrastrukturne i personalne prirode. Jer civilna sfera, ma koliko da se mi pozivali na nju, slaba je u prvom redu zato što nema novčano zaleđe, a i Hrvati su rijetko spremni mecenarskim aktima pomagati očuvanje identiteta. I zato tristotinjak milijuna forinti godišnjega proračuna o kojima glasuju zastupnici HDS-a i njihova raspodjela u ovim vremenima nestašice i te kako igra veliku ulogu i ima dalekosežne posljedice. U što ćemo ulagati? U ljude ili u nekretnine? Pitanje je to koje si svakoga dana sve češće postavljamo. Jer imamo lijepe zgrade, ali pomalo se i pitamo jesu li one doista iskoristene na zadovoljavajući način. I oni koji bi trebali biti profitabilni traže potporu ...

Doduše, nekretninu možemo bilo kada unovčiti ... Promatram gore napisano u svjetlu rečenice koju je za tisak dala Erika Németh u ime Ureda premijera koji je od 1. veljače preuzeo poslove ukinutog Ureda za nacionalne etničke manjine. Ona je, naime, između ostaloga kazala: Manjine su preuzele mnogobrojne ustanove u proteklom godinama; to su goleme mogućnosti, ali i ozbiljna odgovornost. Za djelovanje tih ustanova treba novac, ali i intelektualni potencijal. Upravo na ovome posljednjem ja vidim naglasak. Na intelektualnom potencijalu. Gdje je on i ima li ga u dovoljnoj mjeri. Što su strateški ciljevi u sljedećih deset godina, kupiti još nekoliko nekretnina uz pomoć sa svih strana ili jačati i ulagati u intelektualnu bazu, u malim sobama zbiti mnogo dobrih ljudi koji imaju viziju budućnosti? Možda nam se tada neće dogoditi ono što nam se događa ovih dana, gotovo da i ne znamo predložiti kako da pomognemo malim školama u kojima se odvija nastava hrvatskoga jezika. Doduše, i nemamo puno drugih mogućnosti do prijedloga, ali i on često nedostaje. I tko će onda čitati naše knjige, posjećivati naše kazalište, slušati i gledati naše emisije i otići ljetovati na Pag, posjetiti muzej u Prisiki ... Pitanje je to nad kojim sam se duboko zamislila ovih dana.

Branka Pavić Blažetin

BUDIMPEŠTA – Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, 27. veljače posjetio je Non-profitno poduzeće za informativnu i izdavačku djelatnost Croatica Kht. Ravnatelj Croaticice Kht. Čaba Horvath upoznao je veleposlanika Bandića s radom poduzeća, a nakon toga glavna urednica Hrvatskoga glasnika Branka Pavić Blažetin na razgovorima kojima su nazočili i novinari našega tjednika upoznala je veleposlanika Bandića s uređivačkom koncepcijom tjednika Hrvata u Mađarskoj.

Aktualno

Izjava predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj

Nismo zaboravili odluke Kongresa

Josu Ostrogonac

Pošto smo obavili naš rad s puno zadataka u svezi s mjesnim, županijskim i državnim manjinskim izborima, okrenut ćemo se planovima i djelatnosti SHM-a za iduće razdoblje. Pri tome bih naglasio kako unatoč zahtjevnim izbornim obvezama nismo zanemarili ni ostala pitanja. Nismo zaboravili odluke koje smo donijeli na Kongresu Saveza Hrvata u Mađarskoj. Tako ćemo nakon županijskih i državnih manjinskih izbora 4. ožujka, i osnivačke Skupštine HDS-a, kao prvo sazvati Predsjedništvo i Zemaljsko vijeće kako bi podnijeli izvješće o radu i financijski obračun za prošlu godinu, zatim prihvatili plan rada i proračuna za 2007. godinu. Kao drugo, ne smijemo zaboraviti odluke Kongresa o tome kako treba provjeriti

i riješiti pitanje članstva, kako dalje sa Savezom, i to ne samo o financijskim poteškoćama nego i statutarno. Izradit ćemo prijedlog kako organizirati bolju suradnju s hrvatskim udrugama, razmotriti pitanje registriranja regionalnih udruga i drugo. Mi smo do 15. veljače predali obračun i natječaj prema parlamentarnom Odboru za nacionalne i etničke manjine, a predali smo i neke druge natječaje, primjerice za NCA. I od matične Hrvatske tražimo pomoć koju smo dobili i lani. Ovako tešku kao što je bila prošla godina, nismo još imali, krenuli smo s 2,5 milijuna forinta. Već sam tražio da me primi predsjednik spomenutoga parlamentarnog odbora Zoltán Balog, s kojim smo mnogo surađivali u svezi s bunjevačkim pitanjem. S predsjednicom glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine pri Uredu predsjednika Vlade već smo razgovarali, a potražili smo još neke ustanove i nadležne dužnosnike. Zatražili smo od nadležnih da krovne udruge nacionalnih i etničkih manjina poput Saveza Hrvata u Mađarskoj i ostale manjinske udruge ne dobivaju potporu iz istog šesira. Znamo da ima i podosta fantomskih udruga, koje pišu lijepe natječaje, ali iza njih ne stoji nikakav rad. Ako se budemo svi registrirali, i o tome moramo voditi računa, jer kada je riječ o novcima i osobnim pitanjima, to uvijek izaziva velike razmirice – izjavio je uz ostalo za naš tjednik Josu Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj.

S. B.

Ilustracija

Hrvatsko-mađarski / Mađarsko-hrvatski rječnik 2010. s 40 tisuća natuknica

Hrvatsko-mađarski / Mađarsko-hrvatski rječnik 2010. godine trebao bi biti završen. U Zagrebu u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje 19. veljače potpisan je ugovor o suradnji na izradbi Mađarsko-hrvatskoga i Hrvatsko-mađarskoga rječnika između spomenutog instituta i Croatice Kht., Non-profitnog poduzeća za informativnu i izdavačku djelatnost. Ugovor su potpisali u ime Instituta Dunja Brozović Rončević, a u ime Croatice Čaba Horvath. Po slovu ugovora ugovorne strane se obvezuju u skladu s odlukama Mješovitog odbora za suradnju Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske i preuzetih obveza na području znanosti i obrazovanja izraditi i tiskati Mađarsko-hrvatski i Hrvatsko-mađarski rječnik. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje izradit će Mađarsko-hrvatski, a Croatica Hrvatsko-mađarski rječnik. Opseg rječnika bit će okvirno oko 40 000 riječi, time da će Institut dostaviti nakladničkoj kući Croatica osuvenirni i pregledani abecedarij hrvatske strane rječnika, a Croatica se obvezuje Institutu dostaviti osuvenirni abecedarij mađarske strane rječnika u istom opsegu. Rok za dovršenje izrade rječnika je 2010. godina. Institut i Croatica se obvezuju da će najkasnije u roku od godinu dana od 2010. godine tiskati rječnike. Pred nama je velik posao, kazao je za Hrvatski glasnik ravnatelj Croatice Čaba Horvath. Sljedeći tjedan zasjest ćemo sa stručnjacima s naše strane koji bi trebali što prije prionuti ovom velikom poslu.

PEČUH – Na novom prostoru pečuškog izložbenog središta (Pécs Expo) od 9. do 11. ožujka održava se dvanaesti turistički sajam Putovanje 2007. Više od stotinu što domaćih što stranih izlagača našlo je svoje mjesto na sajmu, a među njima i niz tvrtki koje u svojoj turističkoj ponudi imaju hrvatska odredišta. Već tradicionalno sajmu sudjeluju i turističke zajednice hrvatskih županija i gradova, tako Turistička zajednica Splita, Zadra i drugih primorskih mjesta.

PEČUH – U Galeriji Csopor(t) Horde u Hrvatskom kazalištu u Pečuhu, 22. veljače otvorena je samostalna izložba slikara Györgya Csuta. Izložbu je otvorio i prigodno slovo izrekao János Tóth, ravnatelj Izdavačkog poduzeća Ferenc Móra.

Prijedlozi za strukturu buduće Skupštine HDS-a

Kako su već u više navrata, još od ljeta prošle godine, naglašavali Predsjedništvo HDS-a i Skupština HDS-a, svojom moralnom obavezom i jednom od posljednjih zadaća u svom sazivu smatrali su potrebnim izraditi prijedlog buduće strukture skupštine HDS-a, koji nova Skupština može, ali i ne mora uzeti u razmatranje, niti se oslanjati na njega i njegove elemente ako to ne želi. Poziv na slanje prijedloga bio je javan i svoje prijedloge mogle su slati i regije i pojedinci, sadašnji i budući zastupnici Skupštine ... Stvar se odugovlačila sve do posljednje sjednice Skupštine održane 24. veljače. Tada je stav Skupštine i njezine prijedloge iznio predsjednik Mijo Karagić, a Skupština glasovanjem prihvatila tri prijedloga:

- Na čelu buduće Skupštine bio bi predsjednik u punom statusu, zamjenik predsjednika u punom statusu, te pet odbora sa po tri do pet članova: Odbor za pravna pitanja, Odbor za odgoj, obrazovanje i izvanškolske aktivnosti učenika, Odbor za gospodarska i financijska pitanja i nadzor, Odbor za kulturu i vjerska pitanja, Odbor za šport i mladež;
- Predsjednik u punom statusu, dva zamjenika predsjednika u punom statusu, i pet spomenutih odbora;
- Predsjednik u punom statusu, zamjenik predsjednika u punom statusu, tri honorarna dopredsjednika i pet spomenutih odbora.

BAJA – Kako saznajemo, predstavnici grada Baje dobili su poziv prijateljskoga grada Labina na svečanost povodom obilježavanja 86. obljetnice Labinske republike, koja se održala 2. ožujka, a tom se prigodom upriličila i svečana sjednica Gradskog vijeća u Malom kazalištu. Nakon svečane sjednice prigodno predavanje održao je Mladen Bajramović na temu „Podlabin i Raša – idealni rudarski gradovi”. Pozvana je i Hrvatska manjinska samouprava grada Baje. Pošto je nedavno u povodu otvorenja izložbe fotografija labinskih crkava i Velikoga bunjevačkog prela u Baji boravila dogradonačelnica Labina Liliana Vale, bio bi to prvi posjet novoga bajskog vodstva Labinu.

Mađarsko-hrvatski susret na vrhu

U dvodnevni službeni posjet Republici Mađarskoj 19. veljače, na poziv ministrice vanjskih poslova Republike Mađarske Kinge Göncz, doputovala je ministrica vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović. U sklopu bilateralnih razgovora Kolindu Grabar-Kitarović primila je predsjednica Mađarskog parlamenta Katalin Szili. Ministrica Kitarović sastala se 20. veljače s predsjednikom Hrvatske državne samouprave Mijom Karagićem i predsjednikom Saveza Hrvata u Mađarskoj Josom Ostrogoncem. Nakon sastanka dviju ministrica vođeni su plenarni razgovori kojima su uz ostale nazočili i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić te veleposlanik Republike Mađarske u Zagrebu László Mohai. Ministricu Kitarović primio je i premijer Ferenc Gyurcsány.

Susret s predstavnicima Hrvata u Mađarskoj

Za vrijeme svoga službenog posjeta Mađarskoj ministrica Kitarović susrela se s predsjednikom HDS-a Mijom Karagićem i predsjednikom Saveza Hrvata u Mađarskoj Josom Ostrogoncem.

Karagić i Ostrogonac za Hrvatski glasnik su izjavili kako su ministricu Kitarović upoznali sa sadašnjom situacijom Hrvata u Mađarskoj i samoupravnom strukturom. Naglašeno je kako su Hrvati u Mađarskoj 1990. godine dobili svoj zasluženi povijesni status, ali i danas ima niz neriješenih problema, među njima i parlamentarno zastupstvo Hrvata. Hrvatska zajednica nije zadovoljna ni načinima ni veličinom financiranja mjesnih hrvatskih samouprava kojima je godišnja potpora jedva dovoljna za obavljanje uloge kulturne udruge, dok su i njihova uloga i njihovi ciljevi posve nešto drugo. Naglašena je važnost nastavljanja započelog tijeka izgradnje kulturne autonomije i učvršćivanja institucionalnog zaleđa Hrvata u Mađarskoj. Posebice se molila potpora dovršenju radova na pečuškoj hrvatskoj školi, pomoć pri izgradnji učeničkoga doma u Santovu, pomoć pri dovršenju izgradnje Muzeja sakralne umjetnosti u Prisiki, što prije otpočinjanje radova na hrvatsko-mađarskom rječniku, te pomoć pri ostvarenju planova izgradnje Hrvatskoga kazališta u Pečuhu. Mijo Karagić i Joso Ostrogonac zahvalili su na podršci koju je grad Zagreb dao za hrvatsku pečušku školu i Hrvatsko kazalište.

Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac skrenuo je pozornost ministrici Kitarović na problem financiranja civilnih hrvatskih udruga, posebice na problem financiranja Saveza Hrvata u Mađarskoj kao krovne civilne udruge, zbog čega je sve teže govoriti o djelotvornom radu i ostvarenju ciljeva koji se nalaze pred civilnom sferom. Predstavnici Hrvata u Mađarskoj izrazili su nadu kako će glavne crte ovih razgovora naći mjesto i u zapisnicima Hrvatsko-mađarskoga mješovitog odbora, a i buduće zajedničke sjednice mađarske i hrvatske vlade koja će biti održana mjeseca svibnja u Zagrebu.

Ministrica Kitarović posebice je pohvalila aktivnosti hrvatske zajednice u Mađarskoj i aktivnost te djelatnost HDS-a čija je struktura i djelovanje jasno i na čemu joj mnogi mogu pozavidjeti. U razgovorima su dotaknuti i problemi hrvatskih medija u Mađarskoj, položaj radijskih i televizijskih emisija i termini emitiranja te upozoreno kako je zbog kroničnog nedostatka financijskih sredstava već više puta ugroženo izdavanje Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj.

Susret Kinge Göncz i Kolinde Grabar-Kitarović

Nakon zajedničkog sastanka Kinge Göncz je kazala kako Mađarska prati i podupire nastojanja Hrvatske ka što bržem približavanju euroatlantskim integracijama. Mađarska je spremna predati sva svoja iskustva, lobirala je i lobira za priključenje Hrvatske NATO-u 2008. godine, a neprekidno nastoji da se postigne što prije članstvo Hrvatske u EU.

Kazala je kako će zajednička sjednica mađarske i hrvatske vlade, druga u povijesti, biti održana 17. svibnja u Zagrebu i kako pristižu prijedlozi sastanka i razmatranje rezultata ostvarenih od posljednjeg zasjedanja.

Kolinda Grabar-Kitarović reče kako su odnosi između Hrvatske i Mađarske primjer otvorenosti i prijateljstva s puno međusobnog povjerenja gdje se o svim pitanjima otvoreno raspravlja. Posebice Hrvatska cijeni svu pruženu pomoć s mađarske strane u vrijeme Domovinskoga rata, i veliko značenje pridaje mađarskom iskustvu u tijeku približavanja euroatlantskim integracijama i EU.

Dijalog je bio sadržajan u nizu bilateralnih pitanja koji će dobiti i svoje mjesto na zajedničkoj sjednici dviju vlada u svibnju ove godine. Posebice nas veže i sudbina mađarske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Mađarskoj, i obje zemlje se zalažu za maksimalnu zaštitu manjinskih prava – kazala je Kitarović.

Za Hrvatski glasnik Kolinda Grabar-Kitarović

Hrvatski glasnik: Danas prije podne primili ste predsjednika HDS-a Miju Karagića i predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj Josu Ostrogonca. Zadržali ste se u jedno-satnim razgovorima. Možemo li saznati sadržaj tih razgovora?

Kolinda Grabar-Kitarović: Kada god idem u posjet nekoj zemlji, srećem se i s predstavnicima hrvatske zajednice u njoj. Hrvatska manjina u Mađarskoj i mađarska u Hrvatskoj iznimno su cijenjene manjine koje uvelike pridonose i razvoju svojih država i našem prijateljstvu. Zanimalo me je stanje, potrebe i razmišljanja u okviru hrvatske zajednice u Mađarskoj te koliko hrvatska i mađarska vlada mogu pridonijeti daljnjem poboljšanju njihovih kulturnih aktivnosti i njihova položaja općenito. Uskoro će i izbori za novu Skupštinu HDS-a, pa me je posebice zanimala ta tema i njihovo mišljenje iako, naravno, hrvatska vlada nema namjeru u to se miješati. Želimo pridonijeti razvoju kulturnih aktivnosti u Pečuhu, riječ je o izgradnji Hrvatskoga kazališta, zatim hrvatske škole, katedri za hrvatski jezik i nekim drugim aktivnostima ...

Hrvatski glasnik: U susretu s predstavnicima Hrvata u Mađarskoj je li na dnevnom redu bilo parlamentarno zastupstvo Hrvata u Mađarskoj?

Kolinda Grabar-Kitarović: Ja sam to pitanje, taj problem spomenula s obzirom da sam o toj temi razgovarala i s predsjednicom mađarskog Parlamenta Szili, koji je razgovor prethodio razgovoru s predstavnicima Hrvata u Mađarskoj. Nastavit ćemo razgovore na tu temu i s mojom domaćicom ministricom Göncz tijekom objeda, a spomenut ću taj problem i premijeru Gyurcsányu. Naime, ja sam to pitanje stavila na stol, s obzirom da je 1993. godine bio postignut politički sporazum. Predsjednica Parlamenta mi je objasnila da

je riječ o složenom pitanju koje iziskuje i promjenu ustava i zakona, međutim to je pitanje o kojem ćemo nastaviti raspravljati. Mađarska manjina u Hrvatskoj ima svoga parlamentarnog predstavnika, želimo da i Hrvati u Mađarskoj imaju svoga, ali naravno uz prijateljske razgovore i uvažavanje između Zagreba i Budimpešte, a to će biti točka dnevnoga reda i na sastanku predsjednika dvaju parlamenata koji će se održati 3. travnja u Pečuhu.

Hrvatski glasnik: Sumirajte nam svoj posjet Mađarskoj.

Kolinda Grabar-Kitarović: Iznimno mi je drago što sam se srela i s predsjednicom mađarskog Parlamenta Katalin Szili, i ministricom Kingom Göncz, i premijerom Gyurcsányem. Uz bilateralna pitanja, i pitanje položaja hrvatske zajednice u Mađarskoj jedno je od bitnih pitanja o kojima ćemo nastaviti razgovarati. Ono što građane zanima, to je vjerojatno naša zajednička kandidatura za europsko nogometno prvenstvo 2012. godine, o čemu smo također razgovarali.

Hrvatski glasnik: Koliko se hrvatska zajednica u Mađarskoj može uključiti ili treba se uključivati u projekte kod europskih pristupnih fondova i u projektima s hrvatske tako i u projektima s mađarske strane?

Kolinda Grabar-Kitarović: Hrvatska se trenutno koristi trima glavnim pretprijetnim fondovima: PHARE, ISPA i SAPARD, koji od ove godine čine jedinstveni fond, te fondovima CARDS i INTERREG. Postoji potreba suradnje s obadviju strana. Više bismo se željeli posvetiti bilateralnim projektima i povezivanju ljudi s jedne i druge strane granice, čime bismo i neutralizirali granicu kao smetnju te otvarali prostore suradnje ljudima koji su životno orijentirani jedni na druge. Željela bih da prije zajedničke sjednice dviju vlada, koja bi se trebala održati 17. svibnja u Zagrebu, identificiramo neki projekt koji bi posebno mi kao ministarstva vanjskih poslova provodili, možda u Baranji ili negdje drugdje, a on bi se provodio s obje strane granice.

bpb

PEČUH – Od 28. veljače do 1. ožujka 2007. g. u Pečuhu se održalo 6. zasjedanje Mješovitoga hrvatsko-mađarskog odbora za suradnju na području turizma. Izaslanstva su predvodili državni tajnici za turizam Zdenko Mičić i Zoltán Somogyi. Predstavnici gradova i županija obje države predstavili su stanje projekata vrlo razvijene prekogranične suradnje. S posebnim naglaskom na razvoj ruralnog i ekoturizma, posebna pozornost posvetila se planovima razvoja hrvatsko-mađarskih vinskih cesta, međunarodne biciklističke rute „Tri rijeke“, transverzale Balaton – Lonjsko polje, te perspektivama razvoja turizma na unutarnjim vodama. Nove inicijative za moguću suradnju uključuju prijedlog osnivanja Južne kulturne zone, temeljene na jačanju kulturnog turizma koja bi uključivala gradove i naselja u Italiji, Sloveniji, Hrvatskoj, Mađarskoj, Rumunjskoj, Srbiji te Bosni i Hercegovini. Pečuški gradonačelnik Péter Tasnádi predstavio je mađarske planove u okviru proglašenja Pečuha „Europskom prijestolnicom kulture za 2010. godinu“. Odbor je također odredio teme s područja turizma koje će predložiti za raspravu na predstojećoj Drugoj zajedničkoj sjednici vlada Republike Hrvatske i Republike Mađarske, u svibnju 2007. godine. Mješoviti odbor formiran je temeljem Ugovora o suradnji na području turizma, potpisanog između dviju vlada 1996. godine. Kao izraz izuzetno dobrih susjedskih odnosa Odbor se sastaje češće od drugih koje, temeljem potpisanih međunarodnih ugovora, ovo Ministarstvo ima s još 22 zemlje.

PEČUH – U pečuškome Hrvatskom kazalištu 26. veljače gostovalo je Gradsko kazalište „Joza Ivakić“ iz Vinkovaca s predstavom nastalom na tekst jednog od najznačajnijih suvremenih dramskih pisaca, engleskog dramatičara Harolda Pintera, nositelja Nobelove nagrade za književnost. Lift za kuhinju (The Dumb Waiter) Pinter je napisao daleke 1957. godine, a vinkovačko Gradsko kazalište uprizorilo ga je i predstavilo i pečuškoj kazališnoj publici. U predstavi igraju dvojica glumaca: Robert Krajinović i Slaven Vidak. Scenografiju i kostimografiju potpisuje Ivica Zupković, a režiju Vjekoslav Jančević. Vinkovačko gradsko kazalište „Joza Ivakić“ 2007. godine slavi devedeset godina kazališnog života u gradu na Bosutu.

Dali su poticaj

Na poziv Hrvatske manjinske samouprave, 17. veljače u Serdahelu gostovalo je Kulturno-umjetničko društvo Sumarton, među čijim članovima ima i nekoliko Serdahelaca. Cilj serdahelske manjinske samouprave bio je da Hrvati u selu vide primjer susjednog naselja u čuvanju tradicija i dobiju volju za udruženjem, da shvate koliko bogatstva i ljepote ima u hrvatskoj kulturnoj baštini. Na žalost, u Serdahelu je već gotovo jedno desetljeće oslabio kulturni život, nije bilo ni pokušaja da se osnuje neko kulturno društvo. Zahvaljujući starijim osobama, prije dvije godine utemeljen je klub umirovljenika i od njihovih članova osnovao se pjevački zbor, koji od tada redovito proba, nastupa na raznim mjestima u Pomurju, održava veze s drugim sličnim društvima. Na program sumartonske skupine bili su pozvani svi mještani sela, a članovi kluba umirovljenika spremali su se kolačima, krafnama da se nakon programa druži, pjeva i pleše.

Stjepan Turul, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave, pozdravio je goste i gledatelje koji su napunili dom kulture, i u kratkim crtama govorio o programu samouprave u čiji se rad svi mogu uključiti. Samouprava želi velik naglasak staviti na sakupljački rad i u tom nastojanju moli pomoć od starijih ljudi da što više govore o davnim vremenima. Jože Đuric, predsjednik KUD-a Sumarton, zahvalio je na gostoprilstvu i istaknuo važnost čuvanja i gajenja ostavštine predaka, bodrio i Serdahelce da pokušaju na tom polju koraknuti, jer se ne smije zaboraviti da je i u tom selu djelovalo izvrsno kulturno društvo pod imenom „Mura“. Sumartonska ekipa predstavila se sa svoje tri sekcije: pjevačkom, tamburaškom i plesačkom. Izvodila je pomurske popevke uz pratnju tamburaša, plesači i školska djeca predstavili su se s bunjevačkim, podravskim, pomurskim i šokačkim plesovima. Oduševljeni gledatelji su ostali nakon programa i plesali kolo uz glazbu „Sumartonskih lepih dečaka“.

KRIŽEVCI – I križevačka je crkva u takvom stanju da su nužni popravci i obnova. Radovi uskoro počinju. Vlažni zidovi ponovno će se ožbukati, a, crkva će dobiti i nove boje iznutra. Križevčani nestrpljivo čekaju službu Božju u obnovljenoj crkvi.

Intervju

„Glazba i pjevanje brzo spajaju ljude“

Stjepan Prosenjak, učitelj glazbene umjetnosti, doravnatelj Glazbene škole u Letinji, predsjednik Kulturnog društva, voditelj hrvatskoga mješovitog zbora i dopredsjednik Hrvatske manjinske samouprave u Kaniži. Svoj život posvećuje glazbi, preko koje nastoji širiti hrvatsku kulturu u Pomurju. Još je mlad učitelj, a ima iza sebe već sadržajan društveni život. Jedan je od autora knjige „Mura, Mura ...“, koja se i danas rabi u hrvatskim pomurskim školama. Dobitnik je priznanja za hrvatsku kulturu na županijskoj razini, a lani mu je dodijeljeno priznanje SHM-a za osobit doprinos razvoju hrvatske kulture u Mađarskoj. Učenici ga obožavaju i vjerojatno je i njegova zasluga što sve više djece želi svirati u letinjskoj glazbenoj školi.

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Stjepan Prosenjak

Kako je započelo, odakle ta ljubav prema glazbi?

– Rođen sam u takvoj hrvatskoj obitelji gdje sam često slušao hrvatsku riječ i čuo hrvatsku kajkavsku pjesmu. U obitelji puno sam slušao hrvatskih melodija. Ljubav prema glazbi dobio sam od roditelja jer oni još i danas jako vole pjevati i plesati. Kao devetogodišnjak, kod kuće sam sastavio prve bubnjeve od zdjela i lonaca moje bake, i počeo svirati. U trećem razredu osnovne škole počeo sam pohađati glazbenu školu u Letinji, gdje i sada radim, učio sam frulu i bubanj, a poslije klarinet. Bio sam član tadašnje limene glazbe, a mislim da je ta škola dala osnovne vrijednosti glazbene kulture mog života.

U četvrtom razredu prvi put sam bio na natjecanju u pjevanju, i postigao prvo mjesto, a poslije toga imao sam podosta nastupa iz pjevanja i u muzičkoj školi. Tu moram istaknuti ime mog učitelja, sada već kolege Györgya Zsovára koji me je podupirao na polju glazbe, a na polju hrvatskoga jezika Stipana Blažetina. Školovanje sam nastavio u Budimpešti u Hrvatsko-srpskoj gimnaziji gdje sam u orkestru Stipana Pančića naučio mnogo lijepih pjesama i doživio puno lijepih nastupa.

Poslije mature svoje školovanje nastavio sam u Zagrebu na Muzičkoj akademiji na odjelu za profesora glazbene kulture, ali zbog rata nakon godinu dana vratio sam se u Mađarsku i nastavio školovanje na Visokoj pedagoškoj školi u Sambotelu, i diplomirao kao profesor hrvatskoga jezika i glazbene kulture. Zatim sam započeo raditi u glazbenoj školi, gdje i sada radim, te na poziv Stipana Blažetina započeo sam rad u serdahelskoj školi gdje sam djecu poslije nastave učio svirati frulu i klavir, to i danas radim.

Kako si se uključio u društveni život Hrvata nakon diplome?

– U ono vrijeme u Serdahelu je djelovalo kulturno društvo «Mura», kamo sam se učlanio. Čak i moji roditelji su bili članovi. Mnogo smo pjevali, obrađivali običaje. S «Murom» smo bili u Hercegovcu, na festivalu pučkog teatra, postao sam i član KUD-a „Morica“ u Keresturu, što je vodio moj prijatelj Ivan Magdić. U tome društvu bilo je mnogo mladih. Bio je užitek upoznati ih s hrvatskom glazbom i plesom. S „Moricom“ smo više puta nastupali u Hrvatskoj, u Zagrebu, na otoku Rabu.

Kako si dospio u kanišku hrvatsku zajednicu?

– Godine 1997. sam se oženio i preselili smo se u Kanižu. Kada se formirala manjinska samouprava, prosila me Marija Vargović da joj pomognem okupiti Hrvate u gradu. Poslije nekoliko sastanaka s osnivačima jasno se vidjelo da imamo mnogo zamisli. To me je veselilo jer sam ponovno mogao raditi u hrvatskoj zajednici i mislio sam da ću joj biti od koristi.

Ti si odmah dobio odgovoran posao.

– Da. Osnovali smo zbor od nekoliko žena, jer smo mislili da će zbarsko pjevanje i glazba poticati ljude na dolazak u našu zajednicu. Glazba i pjevanje brzo spajaju ljude. Što je jezikom teško izreći, glazba će nadoknaditi. Zbor je svoj rad započeo 1998. godine s 12 članova i s repertoarom od desetak pomurskih pjesama, a sada već mogu reći da je naša ideja bila dobra jer naš zbor do dana današnjeg radi i vjerujem da ćemo sljedeće godine moći proslaviti desetu obljetnicu u takvoj atmosferi u kakvoj i radimo na svakoj probi. Broj članova uvijek se povećava. Uključili su se u rad i muževi naših žena, a poslije su došli i bliži znanci. Raduje me da među članovima imamo i takvih koji nisu pomurski Hrvati, ali im se jako sviđa ova kultura i vrlo rado dolaze među nas. Imamo članova i iz okolnih hrvatskih naselja gdje, na žalost, već nemaju mogućnost pjevati u zboru. Tako je današnji broj članova 30, i s ovim brojem radimo već treću godinu.

Kao dopredsjednik manjinske samouprave vrlo si aktivan i u organiziranju programa.

Obitelj
Stjepana Prosenjaka

– Osim zbora, naravno, imao sam i drugih zadaća u hrvatskoj samoupravi. Uvijek smo zajedno pripremali programe. Više puta sam bio voditelj tih programa. Tijekom svih tih godina dobro smo surađivali s gospodom Vargović. Želimo raditi tako da se u programe uključi što veći broj Hrvata te da zadržimo one koji su već s nama.

Jesi li zadovoljan dosadašnjom djelatnošću samouprave u Kaniži?

– Provedene godine u samoupravi bile su ne samo lijepe nego i korisne za naše Hrvate, a isto tako za grad i za pomursku regiju. Ponosan sam da su se Hrvati uspjeli organizirati u Kaniži, time je oživjela hrvatska kultura. Najvećma se ponosim zborom, ne samo zato što pjeva nego što je iz njegovih članova nastalo hrvatska jezgra, na koje se može osloniti u bilo kakvim prilikama. Članovi zbora su i prijatelji, pomažu jedan drugog, raduju se zajedničkim uspjesima. Trebam reći da su moji uspjesi u njegovim rukama, jer bez njih ne bih mogao ostvariti ovo što jesam. I ovaj put im zahvaljujem. Raduje me kad vidim da ljudi vrlo rado dolaze i dobro se osjećaju u tom društvu. Ovo društvo me ne samo zadovoljava potrebe nego i daje mnogo snage za daljnji rad.

Ti si od svojih mladenačkih dana djelatnik, aktivan član hrvatske zajednice. Što je ono što je tebe privuklo u nju. Danas je teško okupiti mlade?

– Hrvatstvo sam naslijedio od svojih roditelja, oni su me odgajali u tom duhu, ali ne smijem zaboraviti ni ono što sam dobio u serdahelskoj školi. Poštivanje onoga što je naše nasljedstvo, na što trebamo biti ponosni. Samo ako poznamo povijest i kulturu svojih predaka, možemo to i voljeti. Na tome trebaju raditi nastavnici, trebaju mnogo govoriti o vrijednostima hrvatskog jezika i kulture. Godine provedene u Budimpešti, gdje sam upoznao mnogo Hrvata iz drugih

krajeva Mađarske, u svemu tome su me učvrstili, osnažili. Možda bi mnogim Hrvatima dobrodošli susreti na kojima razgovaramo i podupiremo jedan drugoga.

Doravatelj si Glazbene škole u Letinji. Taj je grad pogranično mjesto, ima li ondje također manjinska samouprava? Jesi li možda uspio malo hrvatskoga duha pretočiti u školu, jer znam da imate mnogo učenika iz naših hrvatskih škola?

– U glazbenoj školi djeca uče glazbu cijele Europe, dakako, i hrvatsku. Nekoliko skladbi sam prepisao na limenu glazbu, pa naša limena glazba ima više hrvatskih blokova. Dobru vezu imamo s limenom glazbom iz Belice. Lani smo također imali nastup u prijateljskom gradu Letinje, u Prelogu.

Kako glazba i hrvatski jezik u obitelji?

– Žena mi je Mađarica, ali je također glazbenica i naravno da sam ju «zarazio» hrvatskom glazbom. Kćerka Laura ide u prvi razred, i ona je nadarena u učenju glazbe, a sinovi Grga i Balint uskoro će imati godinu dana, u urlanju su spretni. Laura već zna umalo cijeli repertoar našega zbora. Još malo pa ćemo moći osnovati kvintet. Vrlo bih volio da mi djeca nauče hrvatski jezik, ja pokušavam s njima govoriti hrvatski, ali mnogo radim, pa je s njima najviše supruga. U Kaniži nema osnovne škole gdje se uči hrvatski jezik, dobro bi bilo to nekako organizirati.

Ponovno si član manjinske samouprave, dospio si među kandidate na županijskoj listi. Imaš li pred očima ono što bi želio ostvariti u budućnosti?

– Želim raditi na tome da u sve većem broju uključimo mlade u naše aktivnosti. Onaj tko me poznaje, zna da u sebi uvijek nosim nove ideje, pa i onda kada ne govorim o njima. Imam zamisli koje su regionalnoga karaktera, ali o tome ću govoriti onda kada ih uspijem ostvariti.

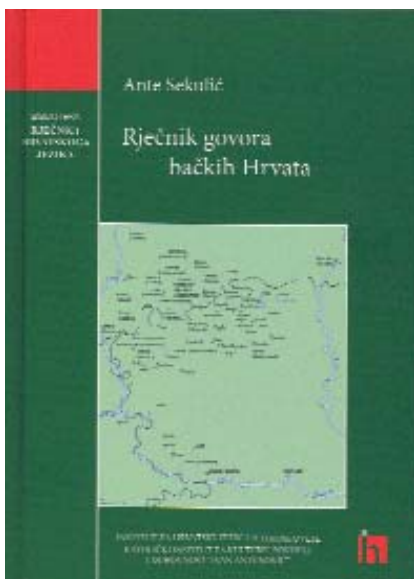
MARTINCI – Završila je jedna kalendarska godina i u vjerskom životu Hrvata katolika u Martincima. Godine 2006. svega je četvero djece kršteno u martinačkoj crkvi, a u Lukovišću njih četrnaestero. Mjesni župnik pričestio je desetero djece i obavio po jedno vjenčanje u Lukovišću i Martincima. U Martincima je lani umrlo 27, a u Lukovišću 30 osoba. Tako je 2006. godine preminuo i najstariji Martinčanin koji je doživio 96 godina. Martinčani su u Šeljnu sudjelovali ekumenskomu tjednu. Martinački su vjernici u siječnju bili na zajedničkoj molitvi sa šeljinskim reformatima, a Šeljinci su, njih šezdesetero, također u siječnju, molili s Hrvatima u martinačkoj crkvi.

BUDIMPEŠTA – U crkvi svetoga Mihajla u Budimpešti, u organizaciji Glavnogradske hrvatske samouprave i Centra za kulturu grada Zagreba, 4. ožujka gostovao je KUD „Vinčica» iz Belajske Poljice iz okolice Zagreba. Pred njihov nastup održana je redovita mjesečna sveta misa na hrvatskom jeziku koju je služio otac Vjenceslav Tot.

PEČUH – U travnju, točnije od 19. do 20. travnja, u Osijeku, Pečuhu, Subotici i Tuzli održava se dvodnevna priredba pod naslovom festival Matice hrvatske. Nakon svečanog otvaranja Festivala predstaviti će se časopisi Književna revija, Kolo, Klasje, Gradovrh te Pogledi, časopis za kulturu i društvena pitanja Hrvata u Mađarskoj, a razgovarat će se i na temu: časopisi tradicija ili nužnost? Upriličit će se izložba knjiga ogrankata Matice hrvatske – Pečuh, Subotica, Tuzla, Osijek i Zagreb. Prikazat će se film Milivoja Prčića Pivaj, Bačko, veselo, te održati predavanje na temu: O čemu govorimo kada govorimo o kulturnom i/ili književnom identitetu? Promovirat će se knjiga Dinka Šokčevića Hrvati u očima Mađara, Mađari u očima Hrvata. Obadva dana festivala obilovat će i drugim bitnim kulturnim događanjima, izložbe, koncerti, večeri književnih i kulinarskih priča, kazališne predstave ...

PEČUH – U Hrvatskome klubu Augusta Šenoa u srijedu, 7. ožujka, održana je književno-znanstvena večer posvećena pjesniku Josipu Gujašu Đuretinu. Predavanja na temu Đuretina pjesništva i lika održali su djelatnici Odjela za kroatistiku i slavistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu: Janja Prodan, Ernest Barić i Stjepan Blažetin.

Predstavljeno kapitalno djelo akademika Ante Sekulića

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Budimpešte te potporom Hrvatske samouprave II. okruga, stručnog pokroviteljstva Slavističke i filološke katedre Sveučilišta „Loránd Eötvös”, 8. veljače u sveučilišnoj knjižnici svečano je predstavljeno djelo akademika Ante Sekulića „Rječnik govora bačkih Hrvata”.

O rječniku je govorio dr. István Nyomárkay. Svoje izlaganje otpočeo je intimnom izjavom Ante Sekulića prema svojem zavičaju: «Životna želja koja me prati od djetinjstva, posebice od god. 1938., bila je otkriti i proniknuti u ljepotu i tajnu zavičajnoga govora i tako se uputiti u dugu zajedničku prošlost mojih sunarodnjaka; razgrnuti tamu koja neprestance i opetovano prekriva živote ljudi u nizu naraštaja; zamagljuje prošlost, iskrivljuje i guta, proždire je nemilosrdno». Time usporedno potvrđuje jasnu autorovu motivaciju: približavati se jeziku kao živom sredstvu tako pažljivo i nježno kako se roditelji odnose prema djetetu. Iza citiranog teksta u početnim autorovim Pristupnim mislima u knjizi slijede Popis i kratice bačkih naselja zatim zemljovid Bačke pa Kratice, Popis literature. Rječnika obuhvaća 665 stranica, 23-24 tisuće riječi.

I sam naslov Rječnik govora bačkih Hrvata određuje karakter rada. Radi se, naime, o rječniku i gramatici govornoga – a ne i u znatnoj mjeri – pisanoga jezika. Potvrde su i u gramatici i rječniku pouzdane jer ih je autor sakupio i zabilježio kao izvorni govor, a koji je ujedno i znanstven, od najboljeg poznavalaca svojega zavičajnoga govora. Posebno su spominjane tuđice, turcizmi, hungarizmi i ustroj natuknica koji je i za nestručnjake pregledan. Skrenuta je pažnja i na toponime odnosno posuđenice iz mađarskog jezika

kojih kod Sekulića ima 25, te njihova usporedba s Hadrovičevom monografijom gdje ih je 17. Dr. Nyomárkay je s posebnim naglaskom, toplo preporučio nabavu i proučavanje Rječnika govora bačkih Hrvata.

Recenzent rječnika, dr. Marko Samardžija je rekao sljedeće: „Odlučujući se leksikografski opisati govor bačkih Hrvata, Ante Sekulić je za to imao nekoliko obavljenih predradnji. Tko i malo prati

ono čime se profesor bavi, znat će da je između ostalog napisao i jednu poznatu studiju o bačkim govorima, znat će da se bavio imenima, prošlošću, pogotovo 18. i 19. stoljećem, dakle obavio je sam za sebe pristojan dio predradnji koje su mu omogućile cjelovitije zahvatiti ovu problematiku. Rezultat je knjiga koju ovdje na stolu vidite, a koju su zajedno izdali Katolički institut za kulturu povijest i duhovnost „Ivan Antunović” – Subotica, te Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu.”

Dr. Samardžija je spomenuo da je u zadnjih 15 godina objelodanjeno nekoliko tzv. dijalektalnih rječnika štokavskih govora, a kojih prije 1990., osim čakavskih i kajkavskih, nije bilo. Navodeći neke specifičnosti štokavskih govora, potvrđuje da je zapravo riječ o tome da su hrvatski bunjevački govori novoštokavski. Naime, kako je osnovica hrvatskoga standardnog jezika novoštokavska, podudarnosti su prilično veliki. Najveće je to da je standardni jezik ijekavski, a da su govori bunjevačko-hrvatski ikavski. S tom dvojbom se tu nosio i autor, i to uspješno. Sve natuknice imaju prozodijske značajke, naglaske i dužine, stoga se i u tome smisli ovaj rječnik bitno razlikuju od većine štokavskih dijalektalnih rječnika nastalih zadnjih godina, jer dobar dio njih nema naglaske. Plod je to višedesetljetnog raspona od godina prije Drugoga svjetskog rata praktično sve dok na građu nije stavljena točka.

Zatim se slušateljima obratio autor akademik Ante Sekulić, a koji se koristio prigodom da zahvalio izdavačima, svim onim stručnjacima, urednicima koji su pridonijeli da njegovo djelo ugleda svjetlo dana i bude predstavljeno. Sjetio se svoga ranog djetinjstva, učiteljice, svjedodžbe, svoje mladosti kada ga je pokojni biskup Budanović savjetovao: „Triba zabilježiti sve što je naše”. Spomenuo je potpore svojih profesora, Stjepana Ivšića, Antuna Majera, sestara karmelićanki, Albe Vidakovića s kojim su zajedno pokušali i glazbeno sačuvati, predstaviti me-

lodiku bunjevačkih govora, Đurđice Bubreg koja je svu rječničku građu stavila na diskete i CD.

Uime jednoga od nakladnika gosp. Kopilović rekao je: „Poznavajući i preteći cijeloga života našeg Antu, nekako smo htjeli ‘ugrabiti’ jedno od kapitalnih djela, i kao što je rekao, premostiti Dunav, da se ne osjeća granicom, nego da uvijek ostane zajednica Hrvata i s jedne i s druge strane. Jer osjećamo, kako on reče na zagrebačkoj promociji, da je Bačka hrvatska. I ono što je rečeno na kraju, da je srcem predaje, srcem je i nastalo. Da nije primio s majčinim mlijekom i s tim zavičajem odakle je taj jezik, ne bi ga tako toplo znao prenijeti ni predstaviti pa ni darovati. Hvala vam što ste doprinijeli da se to dragocjeno djelo predstavi i ovdje.”

Marko Dekić

Trenutak za pjesmu

Antun Blazović

Posljednjega Hrvata pokop

Posljednjega Hrvata pokop biše u jednom seocu duboko na jugu. Da zadnju još njegovu želju spunu, jedan Otac naš moli se kod škrinje.

To biše zadnji Očenaš hrvatski ... U istom selu jačke ni molitve hrvatske odsle neće biti više i jedva tko tragediju tu žali.

Mladići, kantor, župnik, stranci, dica nerazumno poslušaju molitvu i suze toči samo udovica.

Hrvatski zna i ona tek droptinku, za ljubav k mužu nešto se j' učila ... s njim našu rič zapru u zemlju nimu.

Pečuški Hrvati

Nedavno je u Hrvatskome klubu Augusta Šenoe u nazočnosti autora Đure Šarošca glavni arhivar Baranjskoga županijskog arhiva András Rozs promovirao knjigu «Pécsi boszniai-bosnyák-horvátok». Đuro Šarošac je knjigu napisao i objavio na mađarskom jeziku, a u hrvatskom prijevodu njezin bi naslov bio Pečuško-bosansko-bošnjački Hrvati. Na prvi pogled dosta zbunjujući naziv za određivanje pojma i davanje odgovora na pitanje tko su zapravo bili Hrvati u Pečuhu kroz stoljeća prije, za vrijeme i poslije Turaka.

Jedan od mogućih odgovora jest i ova knjiga. U proslavu knjige koji simbolično potpisuju bosansko-bošnjački Hrvati iz Pečuha između ostaloga stoji kako u povijesnom razvoju grada Pečuha neosporne zasluge pripadaju uglednim Hrvatima. Nekada su bošnjački Hrvati činili tri etničke skupine, pečuški Bošnjaci su najbrojniji, od čega su danas ostali Bošnjaci koji govore jezik u devet sela u okolici Pečuha. Živjeli su Bošnjaci i u Sigetu. Doselivši se iz Bosne i Hercegovine, prekinuli su vezu sa starim krajem.

Šarošac upozorava kako su pečuški Hrvati vjerojatno bili muslimani Bošnjaci koji su napustili muslimansku vjeru i pokatoličili se. On u više navrata kaže da želi pokazati kako su živjeli, u kakvim gospodarskim i društvenim odnosima, kako se razvijala njihova kultura i narodna usmena književnost.

András Rozs je tijekom promocije ovog izdanja u više navrata naglasio kako s terminima treba oprezno baratati i naći pravi

način njihova korištenja. Velik dio svog arhivskog istraživanja Đuro Šarošac posvetio je upravo bošnjačkim Hrvatima i Hrvatima u Pečuhu, naglašavajući kako su dosadašnja istraživanja mađarskih autora dala krive podatke o mnogim značajnim činjenicama. Posebice ističe značenje Hrvata koji su ostavili svoj trag u povijesti grada, za veliki broj biskupa pečuške biskupije zaključuje kako su Hrvati rodom.

Knjigu započinje poglavljem o povijesnim podacima hrvatskoga stanovništva u kojem su zanimljivi popisi. Popisi stanovništva u Pečuhu počeli su 1697. godine. Tada, kaže Šarošac, Pečuh je bio trojezični grad. U drugome znatnom dijelu knjige Šarošac se bavi uvjetima života Hrvata u gradu, arhitekturom, gospodarstvom, izgledom stambenih kuća, gospodarskim zgradama ... U trećem poglavlju istražuje društvene odnose, poreze, oporuke, vjerski život, školstvo, utemeljenje prve škole na hrvatskom jeziku 1722. godine, čitaonicom ilirske mladeži. U četvrtom poglavlju za temu ima ličnost Nikole Tordinca i njegov sakupljački rad s nizom zabilježeni pučkih pjesama i pripovijedaka koje donosi i na mađarskom jeziku. Tu su još fusnote, popis korištene literature te niz fotografija i preslike dokumenata.

Na samome kraju u kratkom sažetku na hrvatskom jeziku između ostaloga stoji da je potkraj 14. stoljeća pred turskim osvajačima padom Bosne i Hercegovine dio pučanstva s tih prostora našao utočište u Mađarskoj. Autor piše o padu Osijeka, Šikloša i Pečuha te početku 150-godišnje turske vladavine. Od toga vremena možemo pratiti život hrvatskoga pučanstva u Pečuhu. Hrvati su živjeli u budimskoj, ali i u sigetskoj gradskoj četvrti, a uvjeti njihova života pokazuju značajke kraja iz kojega su se doselili. Bili su poznati vinogradari, poljoprivrednici i vrtlari te stočari, te veliki borci za materinski jezik u crkvi. Sve ono što je priopćeno u ovom radu (misli na knjigu) temelji se na izvornim arhivskim dokumentima, naglašava autor. Što je samo po sebi dobra preporuka za svakoga znatiželjnog čitatelja. *Branka P. Blažetin*

Rozmarin-veselje u Gornjem Četaru

Svenek atraktivna fašenjska pravica

U ovom južnogradišćanskom selu dičaki i divičice jedva čekaju da za sobom ostavu školske klupe mjesne osnovne škole. To zlamenuje divičicam da onda već moru ići k njim svaki fašenjaka po rozmarine, a dičaki legalno moru tri dane dugo mulatovati, kušati vino i isprobuvati najbolje falate u kleti u Gori, a zatim pri svakoj divojačkoj hiži ke pohodu na zadnji dan mesopusta.

Veseli razgovor s domaćini pri Konczerovi

Na fašenjski utorak kasno zajedem k Šalerovim, kade je jur po negdašnji životni zakoni bojsek za udaju njeva kćer Kristina. No, dičaki su jur daleko – mi velu – *pokidob su i prlje začeli branje rozmarina*. Umjesto njih najdem veselo društvo uz obilni stol, a neophodno je kušati ne samo črljeno vino nego i domaću šunku s buborkom, jetra zamotana u slaninu, a je ovde i pečenoga,

koliko si nek človik zaželji, sve probuvati još nij moguće. Tereza Miković-Krancz u mirovini, dost novosti mi povidaju za ov lipi običaj, za kojega se drži i u susjedni seli, u Hrvatski Šica uprav tako kot i u Nardi. Prlje divičice nisu napravljale kitice iz papiroša, nek rozmarin su davale na škrljaču dičakom, a ki je drag bio srcu, ta je dobio najvećši rozmarin. – *Jako po siromaški smo živili, ali na fašenjke je bilo svega. Šunke je bilo i prezlinovo meso, kobasice ne, jajca k njemu, rin, poharaja svakarčkovoga. Pero vino prisno, pak vino kuhano je bilo, i s tim su mogli ponukati ditiće. Ono je bila hrana. U pondiljak kad se išlo u Goru, tod su do polnoći mogli glasni biti kliti (kako su teta rekli „to su takove klitice bile, ne vile, da ako su nutra-prošli trimi, četirmi su morali veljek vandojti“). „Tri bedave dane“ šikalo se je svenek veseljem svečevati u ovom kraju. – Neka ne zataru ov običaj, i tako će dojti to vrime da ga neće već biti, ali ovo je jako stara i lipa pravica. Svi smo se k ovom veselili, pak na nje držali kamo su po rozmarin prošli dičaki, a kad su hižu zaobašli i nisu prošli po rozmarin, to je veliki sram bio, to je bilo jako poredno ... Ljetos dičaki su bili na devet mjesti primljeni ter pogošćeni. Do Konczerovi smo po halaburi našli put. Iz Hrvatskih Šic posudjeni svirači dobro su zakurili domaćinom i raspoloženim tancošem. Na stolu je bilo pila i jila do beskrajnosti, dokle je studentica Estika suvala u škrljače rozmarine i kitice,*

mama Marica je nukala goste. – *Mi još nigdar nismo rekli da k nam ne moru dojti dičaki. Pred ovim smo dva dane dugo pripravljali da dičaki budu imali svega na stolu. Šunke, svinju koljemo, kobasice, pečenoga. Osam fele sam pekla, ali ne prez pomoći. Šogorica i šogor nam svaki put pomažu kad fašenjke moramo za malu svadbu držati, a ove dane moramo služiti našu dicu. Jedan valcer na dvoru, redom idu junaki prositi ženske, a popije se na zdravlje i zadnja kupica i lipo obličeni dičaki jačuć se ganu znova na put. Pred Općinskim stanom ide tanac u krug, a otud ne daleko Alexandra Horvat i nje starina čekaju jur veseli šereg. Sandrin otac, Balaž Horvat, dar u 1970-imi ljeti je išao kot rozmarinoš po selu, a njega u ovom sprohadja i sin. Kot veli, i danas je lipo najzad misliti na one dane kad je on sa svojimi tovaruši prošao istancati divojke i misli „ova pravica mora ostati da budu i mladi, a i nje dica dalje nosili. Mi smo se u ovom odrasli i s mojom ženom skupa se veselim kad dojdu k nam. Karkakov dug je ovo, starina se nek još veselu dicit!“ A mladi zaistinu donesu u svaki stan radost. Još imaju pohoditi tri mjesta kad je ostavim pri Horvatovi. Pašćit se preveć ne pravaju kad nek kol osmi se začme bal u kulturnom domu. Ja se domom spravljam još malo južnije kad se jur zaškuruje. Ali Gornji Četar svaki put mi dojde napamet kad u svojem obloku ogledam lipo dušeće rozmarine.*

-Tiho-

Simboli za dane rozmarina

Svirači su prik skočili iz Hrvatskih Šic

Generalna sjednica Koljnofskoga hrvatskoga društva

Odbor za organizaciju spomin-svetačnosti Mate Šinkovića

Franjo Grubić pri izvješćaju društvenoga djelovanja

Na početku ljeta se položi obračun o prošloljetšnjem djelovanju, a dodatno se računa jur i s plani za dotično ljeto. U tom duhu su se sastali prođući misec i kotrigi Koljnofskoga hrvatskoga društva da se informiraju o financijskom stanju, o programi, priredba. Kad se pogleda lanjskoljetošnja kronika ovoga društva, moremo konstatirati da rič je o jednoj najaktivnijoj civilnoj organizaciji u cijeloj regiji. Predsjednik, a ujedno i poglavar Koljnofa Franjo Grubić ima što za spomenuti. Iz ove liste jasno se vidi da Društvo se trsi zastupati interese svih generacij na različiti područji žitka. Hrvatski bal u Šopronu svako ljeto je najveće društveno spravišće, a koljnofska klapa je posebno motivirana da se na Vazam pripravi Passio. Lani je desetu obljetnicu svečevao Klub penzionistov u Koljnofu, a ovde je držao svoj kongres i Savez Hrvata u Mađarskoj. Majuško veselje na Petőfi-jevom trgu s tamburaškom glazbom, perkeltom i vinom vik vabi zainteresirane kot i Trgadbena povorka. Društvo jako podupira i školske i omladinske djelatnosti, tako je pala pomoć i za mjesni čitalački tabor, za hrvatski tamburaški i plesački tabor u Šopronu, za omla-

dinski tabor u Nardi. Ovde su i hodočašća u Celje, Čembu, Juru kot i različiti vjerski svetki. Pohvalna je bila turneja ženske klape u Hrvatskoj, u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, kot i gostovanja Koljnofcev u Bibinju, Buševcu, Beču. Pod peljanjem Marijane Pajrić-Frűwirt se je utemeljilo još jedno društvo, čiji kotrigi kanu i želju već djelati za Koljnof. U minulom ljetu bili su organizatori, ali i podupirači udarnih zgođitkov kot su to bili fašenski festival, majuško veselje, trgadbena fešta, nažiganje adventskih svić. Društvo će biti vrijeda i prik suda priznata organizacija. Med zadaćami 2007. ljeta stoji stručno peljanje pjevačkih zborov ter tamburaških sastavov ne zane-marujući pripravlanje školskoga naraštaja, obnova i nabavljanje žic i instrumentov, daljnje ućenje diče folklorne grupe i odgo-varajuća muzička pratnja, osiguranje putnih i drugih stroškov za kulturne grupe. Što naliže ovoljetošnjega programa, istaknuli bi 80. obljetnicu rođenja koljnofskoga pjesnika Mate Šinkovića. Za organizaciju spomin-svetačnosti je ovput formirana komisija i ovisno od školskih obavezov jubilarni program je predviđen u aprilu ali u septembru ter planira se postavljanje spomin-ploče. Po najavi predsjednika, i ljetos ćemo se moći veseliti na protulični, trgadbeni festivali, a i dalje stoji u interesu peljačtva da dobre odnose njeguju s partneri u Hrvatskoj i da dobre glase odnesu iz sela. U pripremi su za DVD i scensku izvedbu žetveni običaji, i dalje se istražuju mjesni običaji. Na sjednici je donesena još jedna važna odluka da ki član tri puti ne dojde na generalnu sjednicu, automatično spade med časne člane.

-Tiho-

Dio članstva

TRAJŠTOF – Gradišćanskohrvatska jezična komisija od svojega utemeljenja 1995. ljeta do danas normirala je skoro 3200 izrazov i frazov. Komisija djeluje u okviru Znanstvenoga instituta Gradišćanskih Hrvatov. Pitanja na komisiju se moru staviti e-mailom i telefonski Znanstvenomu institutu sa sidišćem u Trajštofu. Polag peljača komisije Joška Vlašića, normiraju u jednoj sjednici većputi 40 do 50 riči, a većputi i manje, ako su to hakljiva pitanja. Vlašić: „Svaki jezik kot živ organizam se minja, to je prvo. A drugo je da nijedan rječnik na svitu nije kompletan.“ Gradišćansko-hrvatska jezična komisija se sastaje jednoč u misecu.

400. obljetnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice

(www.nsk.hr)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica obilježavanje 400. obljetnice svoga postojanja započinje tribinom 'Deset najznačajnijih hrvatskih knjiga', koja se održala 25. siječnja.

Tom tribinom započinje obilježavanje 400. godišnjice osnutka i neprekidnog djelovanja i razvoja Nacionalne i sveučilišne knjižnice: od knjižnice isusovačkog kolegija, odnosno prve javne gimnazije u Zagrebu osnovane 1607. godine, do današnje Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Cijela će 2007. godina biti u znaku obilježavanja ove važne obljetnice, a jedna od planiranih programskih aktivnosti jest održavanje ove tribine jednom mjesечно (osim u srpnju i kolovozu) na kojoj će biti predstavljeno deset temeljnih hrvatskih književnih spomenika od VII. do XX. stoljeća.

Na prvov tribini bit će predstavljene dvije najvažnije srednjovjekovne kronike koje su napisane na latinskom jeziku, a nastale su na hrvatskome povijesnom prostoru. Obje kronike: Kronika popa Dukljanina i Kronika Tome Arhiđakona, od velike su važnosti za hrvatsku političku, crkvenu, društvenu i kulturnu povijest. Kronike će predstaviti prof. dr. sc. Neven Budak, profesor na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Sljedećih mjeseci u sklopu tribine bit će riječi o Splitskom evanđelistaru i Misalu te po jednom glavnom djelu Marka Marulića, Ruđera Boškovića, Andrije Kačića Miošića, Ljudevita Gaja, Ivana Mažuranića, Tina Ujevića i Miroslava Krležu.

I ove godine Hrvatska manjinska samouprava u Gari organizirala je najuspješniju godišnju priredbu, Veliko bunjevačko prelo, na kojem se okupilo 260-ak gostiju. Pozvani su Garci sa svih strana, a bilo je gostiju i iz Bajmoka, Sombora, Budimpešte, Kečkemeta i drugih naselja.

Okupljene je pozdravio predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Stipan Krekić, među njima posebno konzulgeranta Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesnu Njikoš Pečkaj, zamjenika predsjednika HDS-a Stipana Karagića, predsjednicu Bačkog ogranka SHM-a Angelu Šokac Marković te predsjednike hrvatskih samouprava iz Baje, Dušnoka, Santova i Kečkemeta.

Svečanost je započela prelaskom pjesmom Kolo igra tamburica svira, a zatim je uslijedio prigodni program polaznika mjesnog vrtića, učenika i Omladinske bunjevačke plesne

Garsko prelo

skupine, čiji su članovi prvi put nastupili u izvornoj bunjevačkoj nošnji, svili. Priređeno je i jedno iznenađenje, predstavljanjem bunjevačke nošnje, poslendarske i svečane, bijele šlingane i svile, dječje, muške, i ženske. Uza zvuke tambure, predstavljanje je vodila i komentirala profesorica Mirjana Murinji. Oduševljena publika reviju bunjevačkih nošnji nagrađivala je pljeskom i povicima.

«Srce mi je zaigralo kad sam ih vidila» kazala nam je uzbuđeno Anuška Šibalin Bajai, dopredsjednica Hrvatske manjinske samouprave, ujedno jedna od glavnih organizatorica prela i revije bunjevačke nošnje. «Jedan dio smo kupili, drugi su nam dale starije Bunjevke, koje su sačuvala svoju i nošnju svojih starih. Moram spomenuti teta-Amalku Zegnal, Anušku Gojtan, Stanu Gojtan, Rožu Ostrogonac, koje su nam dale i ruva što su njihove mame nosile. Još smo i iz Baje dobili od bivših Garaca kad su čuli na što se sprimamo. Kao što ste vidili, ta su ruva prekrasna, lipo sačuvana. Mislili smo da sad

još imamo mogućnost pokazati svoje bogatstvo, da i mladi upoznaju, oni ne znaju kako je nekada bilo. Svaki narod ima, pa i mi Bunjevci imamo svoje bogatstvo. Naše mlade žene nisu mogle to poznavati jer već ni njihove mame nisu nosile. Kada je došla

modernizacija, mislili su da to nikome više ne treba, nisu poštivali, ali dosta toga se sačuvalo preko naših baka», ističe teta-Anuška napomenuvši koliko se truda ulagalo nekada u izradu nošnji. Sve se radilo ručno, šivalo, šlingalo i vezlo.

Tako je ovogodišnje bunjevačko prelo obogaćeno i uljepšano revijom nošnji, koja je dala pravi ugođaj za nastavak zabave. Za dobro raspoloženje pobrinuo se domaći Tamburaški sastav «Bačka», a veselje je potrajalo do zore. No, bunjevački Hrvati u Gari, kao i uvijek, «prkosili su» i u korizmi, jer su 3. ožujka priredili jedinstvenu zabavu, Muško prelo.

S. Balatinac

Korizma je vrijeme razmišljanja

Prošli su dani fašničkih veselja kada ste se mnogo veselili, družili, a sada smo u razdoblju korizme kada je red da svatko zaviri u samoga sebe.

Korizma traje 40 dana i noći. To je značovit biblijski broj koji označava trajanje jednog naraštaja. Izraelci su 40 godina putovali pustinjom iz egipatskog sužanjstva u Obećanu zemlju. Nakon 40 godina Mojsiju se ukazao anđeo u pustinji Sinajske gore, u plamenu zapaljena grma i donio mu poruku Božju. Prorok Ilija, čudesno nahranjen kruhom i okrijepljen vodom u pustinji, išao je 40 dana i noći do Božje gore. Isus je 40 dana i noći proveo u pustinji posteći i moleći. I Mojsije je ostao u pustinji 40 dana i noći prije nego li je primio Božje zapovijedi. Korizma je vrijeme kada se sjetimo svoje savjesti. Nije to lako. Teško je sebe gledati očima drugih, osobito ako su to oni koje smo povrijedili. Savjest je u našoj istini i nju također treba liječiti, samo mnogi ju zaborave, jer ona ne pokazuje nikakve fizičke simptome. Ako se pritom malo potrudite, ne smatrajte to žrtvom, nemojte se uplašiti ili odustati kad otkrijete da sebe nije lako promijeniti.

Preispitaj sebe. Označi tvrdnje koje ti opisuju ponašanje. Pokaži prijatelju ili prijateljici, pa pitaj je li on tebe tako vidi.

- ♣ Lažem.
- ♣ Pomažem u obitelji.
- ♣ Igram se časno.
- ♣ Bacam papiriće kroz prozor.
- ♣ Ljubazan/a sam.
- ♣ Govorim djeci ružne riječi.
- ♣ Ozljeđujem životinje.
- ♣ Ne slušam odrasle
- ♣ Guram se preko reda.
- ♣ Govorim kad učitelj govori.
- ♣ Napravim ono što kažeš.
- ♣ Skupim smeće.
- ♣ Brinem se o kućnim ljubimcima.
- ♣ Podao/la sam prema drugima.
- ♣ Moje odluke su dobre.
- ♣ Grub/a sam.
- ♣ Rado dijelim s ostalima.
- ♣ Zabrinut/a sam.
- ♣ Slijedim pravila.
- ♣ Odustajem kad je teško.
- ♣ Završavam svoj posao.
- ♣ Zadirkujem ostale.

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifeháza

Barnabás Balogh
7. razred, Koljnof

Nikolett Németh
5. razred, Koljnof

Dominika Hari
3. razred, Pečuh

Marko Pajrić
6. razred, Koljnof

Igre za djecu i odrasle

Od prastarih vremena ljudi su uživali u igrama, a i ljutili se kada su gubili. Mnoge i danas poznate igre nastale su u davno doba. O ljudskoj potrebi za igrom raspravljali su mnogi. Johan Huizinga, nizozemski povjesničar, ustvrdio je da ljudska civilizacija potječe iz igre.

U srednjem vijeku prizor prinčeva nad šahovskom pločom koji se svađaju bio je najnormalniji, a na američkom je zapadu varanje pri igranju pokera uzrokovalo čak i revolucione obračune. Većina popularnih igara nastala je u azijskim zemljama, odakle se širilo na zapad.

DOMINO

Domino se po Europi proširio iz Italije u 18. stoljeću, ali igra je izvorno izumljena u drevnoj Kini. Nije poznato odakle dolazi naziv igre. Možda od riječi benedicamus Domino, tj. zahvalnica Gospodinu, što su izvikivali pobjednici nakon igre. Možda od rimske svećeničke kapuljače zvane domino koja je bila crna izvana i bijela iznutra, a to su boje pločica domina.

Igru sličnu dominu igraju i američki Eskimi. Pretpostavljaju da je ona nastala tako davno dok su još Amerika i Azija bile spojeni kontinent.

ŠAH

Znalci tvrde da je šah najstarija igra na svijetu i da je postojao već prije 5000 godina, ali još ima neslaganja glede njegova točnog podrijetla. Jedni drže da se razvio iz drevne indijske igre zvane čaturanga. U toj su se igri borile četiri vojske (dvije protiv triju), a o kretanju je odlučivala kocka. Kasnije su kocke izbačene jer je hinduizam, glavna indijska religija, zabranjivao kockanje.

Iz Indije se igra proširila u Perziju, Bizant i Arabiju, odakle je tek u 15. st. uvezena u Europu. Neki kažu da je to bilo i prije: da je šah u Europu donio još Karlo Veliki, koji ga je naučio od bizantske carice Irene. Naziv igre dolazi od riječi šah (kralj), a riječi šahmat znače kralj je mrtav.

Drugi smatraju da je šah bio poznat i starim Rimljanima, od koji su ga preuzeli Germani. U srednjem je vijeku bio izuzetno omiljen među plemićima jer su ga doživljavali kao časnu i dostojnu zamjenu za bojno polje. Zato su ga smatrali plemenitom igrom izmišljenom samo za pripadnike visokoga podrijetla. Nekoć su pravila bila drukčija, a i figure su se zvale drukčije.

Hrvatska kulturna večer u Sepetniku

Zoltan Markač

Sepetnička Hrvatska manjinska samouprava, na čelu sa Zoltanom Markačem, priredila je hrvatsku večer na kojoj se željela predstaviti mještanima i Hrvatima okolnih naselja. Osim toga večer je imala i humanitarno

obilježje, naime, u selu je nedavno izgorjela gimnastička dvorana, pa će se prihod programa namijeniti njezinoj obnovi. Janoš Grabant, načelnik sela, zahvalio je na takvom dobročinstvu. Svaka je pomoć dobrodošla, a Hrvati iz okolnih mjesta svojim nastupom dokazali su kako su složni i dobroga srca. U obnovi dvorane svako od hrvatskih naselja pomoglo je s određenom materijalnom potporom po svojim mogućnostima. Inače u toj sportskoj dvorani uvijek je priređivan poljoprivredni sajam pomurske regije na koji dolaze i hrvatski izlagači, koji će se ove godine dogoditi dok se ne obnovi zgrada.

Na hrvatskome kulturnom programu nastupio je Mješoviti pjevački zbor iz Kaniže, pod ravnanjem Žolta Prosenjaka, koji se predstavlja s podravskim i dalmatinskim pjesmama. Pjevački zbor umirovljenika iz Serdahela uz pratnju Štefa Prosenjaka predstavio se s hrvatskim pomurskim pjesmama. Budući da je suradnja među sepetničkim i serdahelskim umirovljenicima već otprije dobra, serdahelski su pjevači Sepetničankama naučili hrvatske pjesme, što su ih one i otpjevale.

Djeca hrvatskih roditelja iz Sepetnika u programu su nastupila s plesom, recitacijom i pjevanjem.

Predsjednik hrvatske manjinske zajednice zahvalio je svima koji su sudjelovali u programu i zamolio ih da ubuduće pomažu hrvatsku zajednicu u selu informacijama, idejama.

Beta

Sepetničanke

Ljetos četiri veliki festivali u Gradišću

Dan mladine, PETNO, Glazbeni festival, Gradišćanski omladinski tabor

Iako smo još sasvim na početku ljeta, s jednim malim zdihamanjem za hrvatskimi bali, dobro je jur najpr znati kamo ćemo se moći pripravljati u ljeti, kade i kad će biti naša najveća omladinska spravišća, ali i manifestacije za doživljaj. Naš list o najvećem zgoditku Petrovoga Sela je informirao pred kratkim predsjednik Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj Rajmund Filipović ki će biti i kontakt-osoba s Hrvatskim akademskim klubom u Beču. Naime, od 14. do 16. septembra Dan mladine se jur po drugi put organizira u Petrovom Selu, po dvanaestimi ljeti ponovo. – *Ideja je došla lani da se naticamo za domaćina Dana mladine, pokidob smo mi, Petroviščani, vik sudioniki na toj priredbi, naši bendi uprav tako kot i diozimatelji, gledatelji. Člani HKD-a Gradišće su se i zato odlučili za ov omladinski sastanak kad je to jedna manifestacija, jedan fiksni vikend za mladinu iz cijeloga Gradišća, najmanje iz četirih držav. Iako smo se bojali da ovo pred nami stojeće vrime je jako kratko, mislim da smim slobodno reći da ovde na jugu Gradišća smo mi bili jedini ozbiljni kandidati na naticanju. U naredni meseci tako će gustokrat strefiti zaduženiki HAK-a s predstavniko petroviske mladine, ali kako nam je rekao nadalje peljač DGMU-a, i ovoljetošnji Dan mladine će imati te važne točke ke i u prošlosti. A to su otvaranje gradišćanske manifestacije s nekom diskusijom na ozbiljniju temu, kot manjinska politika ili situacija Gradišćanskih Hrvatov u različiti država. Ne moru vanostati iz programa koncerti, fešte, vrhunske zabave s gradišćanskimi grupami, a i s gosti, pjevači iz Hrvatske. Za subotu je jur gvišan dičji program, a i kakovo zanimljivo naticanje za okupljenu mladinu, a za nediljno otpodne stat će na raspolaganje folklorni spektakl. Kad se*

Rajmund Filipović

pita za imena gostujućih hrvatskih grup, Rajmund Filipović neće se spustiti u konkretnosti: – *Ne kanim ništ tako konkretnoga reći, ali skoro na sva velika imena smo mislili, kako bi dobro bilo ovu ili onu hrvatsku zvijezdu pozdraviti u Petrovom Selu. Svaki od nas ki se bavimo muzikom i poznamo hrvatsku estradu, znamo da to su Oliver, Gibonni, Thompson, Miroslav Škoro ili Severina, a oni su sada i najpopularniji. No i od financijskih sredstav visi koga ćemo pozvati, ali to bi bilo najbolje ako bi mogli neko novo lice pozdraviti u Gradišću.*

Veliku želju za Thompsonom jur od lani čuvaju u Petrovom Selu, a mirno bi mogla reći i u cijelom Gradišću, a neki zviranjki prorokuju da ljetos ćemo ga gvišno dobiti za petroviski nastup, prilikom PETNO-festivala, koji će biti i zavolj Dana mladine vrimenski kraći, ali ako Thompson doputuje, sigurno bude jedna od najatraktivnijih prilik u našoj regiji. Tako ne zabiti, to se odnosi na 7. i 8. juli.

I u Hrvatskom Židanu se pripravlja veliki glazbeni festival u ljeti, a med mogućimi izvodjači smo čuli i ime Miroslava Škore, koga morebit ovo ljeto još i dvakrat ćemo viditi u Gradišću, a to će i zato senzacija biti jer on još dosad nij koncertirao kod nas. A ne nazadnje moramo spomenuti i omladinski tabor koji se organizira od 26. do 29. julija na Undi. I ovo spravišće običuje sadržajne programe i nepozabljive trenutke ne samo za mladinu nego i za zrelije generacije, a „po ovoj prognozi“ svaki more viditi, u Gradišću se znova čekaju burni, živahni dani ter vikendi.

-Tiho-

Miroslav Škoro

ÖNKORMÁNYZATI LAP

I. évfolyam 1. szám 2006. december

Lukoviška poruka

Lukoviška poruka list je mjesta Lukovišća koji mjesna samouprava namjerava barem tromjesečno izdavati, s aktualnim temama iz života, povijesti naselja ... U sastavljanju lista sudjeluje i lukoviški načelnik József Matyók, a odgovorna urednica je predsjednica Hrvatske samouprave sela Lukovišća Margita Romolic Esze. Mnogobrojni suradnici: predsjednik romske samouprave, mjesni svećenik, zastupnica Hrvatske samouprave Biserka Kolarić, patronažna sestra, knjižničarka, voditelj športskoga kluba, umirovljena nastavnica i mnogi drugi. Svi oni žele surađivati u mjesnim novinama. Među napisima Lukoviške poruke ima i nekoliko stidljivo napisanih i na hrvatskom jeziku. U Lukovišću osim hrvatske djeluje i romska samouprava, list donosi sastav i mjesne i ovih dviju manjinskih samouprava. Ovo je prvi put da je u Lukovišću slovom zakona utemeljena posebna hrvatska manjinska samouprava, naime, dosad je mjesna samouprava sela bila ujedno i hrvatska. Među najznačajnijim planovima naselja, kako saznajemo iz Lukoviške poruke, jesu obnova zgrade mjesne škole, za što je putem natječaja dobiveno 29 milijuna forinti, izgradnja nogostupa, održavanje javnih površina, zadržavanje broja zaposlenih u seoskim ustanovama te buđenje kulturnog života u selu. U naselju djeluje osnovna škola. Početkom školske godine ravnatelj Joka Bunjevac otišao je u mirovinu, a na njegovo mjesto izabrana je Nora Varga Kečkeš. U školi se podučava hrvatski u satnici za materinski jezik, a osim hrvatskoga nudi se učenje engleskog i njemačkog jezika. Učenici imaju mogućnost pohađati i Glazbenu školu Béla Vikár iz Barče, tri glazbena pedagoga predaju solfedo, trubu, violinu, sintetizator i frulu. Velika se pozornost poklanja narodnom plesu i pjesmi. Jedanput tjedno iz Pečuha dolazi plesni pedagog Lénárd Traum koji predaje narodni ples, a članove školskoga tamburaškog orkestra podučava Tibor Kedves

iz Starina. Osim narečenoga, u školi djeluje sekcija modernoga plesa, dramska sekcija, sekcija očuvanja baštine i poznavanja užega zavičaja ... Prije dvije godine obnovljena je zgrada seoskog vrtića na čiju je obnovu utrošeno pet milijuna forinti. Vrtić pohađa četrdesetak djece. Maksimalna je suradnja Lukovišća, Potonje, Novoga Sela i Brlobaša i njihovih samouprava koje pripadaju istom okružnom bilježništvu sa sjedištem u Lukovišću. Tako su samouprave sela Brlobaša, Potonje i Novoga Sela nedavno namještajem opremile jednu školsku učionicu i zbornicu.

Hrvatska samouprava sela Lukovišća nakon utemeljenja potpisala je sporazum o suradnji s mjesnom samoupravom, saznajemo iz toga glasila, te priredila nekoliko većih događanja pri kraju 2006. godine. Iz svoga proračuna financirala je posjet Božićnom koncertu u Pečuhu, priredila uspješnu Večer lukoviških umirovljenika. Ladislav Bačmai služio je svetu misu na hrvatskom jeziku, a nakon nje slijedio je kulturni program u domu kulture ispunjenom do posljednjega mjesta. Mještanima su se predstavili zastupnici Hrvatske samouprave, a potom je nastupio školski tamburaški orkestar. Ni plesni školski ansambl nije zaostajao za njima. Mala dramska igra «Na vulici», koju je s učenicima uvježbala i čiji je tekst napisala Biserka Kolarić Bratner, izazvala je pravo oduševljenje nazočnih. Nastupio je i plesni ansambl Drava iz Barče čiji su članovi mladi iz podravskih sela. Hrvatska samouprava nije zaboravila one koji su dugi niz godina radili za dobrobit sela, sjetila ih se priznanjima. Priznanja su dobili: umirovljeni učitelj Milan Popović, umirovljeni ravnatelj škole Joka Bunjevac, umirovljena ravnateljica vrtića gđa Villányi, kroničarka Lukovišća Garica Romolic, Ana Dudaš, aktivna članica kulturnog života u selu, te gđa Bödd, umirovljena učiteljica.

(uredništvo)

Mali ispravak i dodatak

Najdalje je od mene žela kritiziranja Betinog članka o dr. Vinku Žgancu. Sa svim se slažem što govori o tom dobrodušnom i neumornom čoveku. On je zapravo hrvatski Zoltán Kodály. Zato je i vredan da mu ime ne bude zabeleženo na spomen-ploče, nego i u pamet i srca sunarodnjaka, i u pamćenje budućih, dojučih generacija.

Što hoću ja reći u vezi s tim? Evo!

Unatoč glupoj nacionalističkoj, kapitalističkoj, komunističkoj, socijalističkoj politici dobri su se ljudi voljeli, surađivali, pomagali jedni drugima imajući u vidu razne mogućnosti. Jedan takav dobar čovek bio je dr. Vinko Žganec s jugoslavenske strane, a drugi pak njegov najbolji mađarski prijatelj dr. Lajos Kiss, također sakupljač narodnog pesničkog blaga po mađarskim selima tadašnje Jugoslavije. Godine 1963. dr. Lajos Kiss – već tada s magnetofonom – skupljao je nekoliko dana oko Osijeka i Subotice, a sledećeg leta na nekoliko dana došao je u poset Kissu dr. Vinko Žganec, koji je prve pomurske, kajkavske pesme snimio u Pešti. Pevala mu je Rozalija Tkalec Kučera. Nakon toga snimanja doputovao je ovamo, u Zalu, i snimao na Pustari i negde drugde. Sva naša pomurska sela posetiti nije mu uspelo jer mu vreme brzo proteklo, te se morao vraćati doma. Nakon dva-tri tjedna iza toga skupljanja iznenadno u Sumarton došao je dr. Lajos Kiss s namerom da se malo razgleda u – tada još postojećoj – šumi narodnih pesama. Dr. Kiss boravio je 4-5 dana u Sumartonu. Za snimanje pesama i raznih varijacija vreme bilo je dato samo uveče do kasne noći. Pevačice, pevače pozivao sam po celome selu. Ako dobro pamtim, i sam sam opevao na vrpcu jednu varijantu pesme: „Stara gora“ ili „Črna gora, nigdar nisi sama, nit prez vuka, niti prez hajduka“ itd. Dr. Kisse smo puno razgovarali o politici, o etničkim manjinama i, iskreno kažem, o smrti naše drage kajkavštine!

Jedan komad „Zelene knjige“ negde tu mi počiva u domaćoj knjižnici. Jedan mi je izvor bila preko dvadeset godina dok sam vodio mlinarski kor „Leti, paune.“

Šteta što ni reći o prijateljstvu dvojice rodoljuba: Žganca i Kissa. Verovatno njih dvojica i u smrti popevlu i muziciraju svaki na svome jeziku, svaki o svome narodu.

Joška Vlašić

Nogometni klub „Zrinski” iz Martinaca

Cilj seoskoga nogometnog kluba „Zrinski”, kaže njegov predsjednik Pavo Gujaš jest igranje u prvoj ligi Baranjske županije. Sada igraju u Županijskoj ligi B skupina. Održavanje nogometnoga kluba košta i selo i «dionicu (Dráva-Agro Rt.) kao glavnoga sponzora kluba, ali klub je ponos cijeloga sela. U njemu i oko njega okupljaju se svi zaljubljenici nogometa, a takvih je mnogo u Martincima. Klub ima podosta pomagača i od martinačkih poduzetnika i šire. S igračima već nekoliko godina uspješno radi trener Robert Reit iz Pečuha, a uskoro počinju trenirati tri puta tjedno i spremaju se za proljetni dio prvenstva. Na žalost u većini igrači nisu martinački dečki, ali i tako je klub više nego važan za Martinčane. Na svakoj utakmici i kod kuće okupi se dvjestotinjak mještana, a na gostovanjima svoje miljenike prati njih 20-30. Prava je to navijačka groznica, o porazima, a još više o pobjedama dugo se govori i analiziraju se učinci s travnatoga terena. Odnedavno NK Zrinski ima i podmladak, 17 mladih igrača, svi su oni Martinčani, tek je jedan iz Bogdašina, a jedan iz Križevaca. I oni marljivo treniraju na otvorenome ili u martinačkoj športskoj dvorani. Napomenimo kako je zimski dio prvenstva NK Zrinski završio na prvome mjestu, a nadaju se kako će takav rezultat biti i na kraju proljetnoga dijela, koji je počeo početkom ožujka. Martinčani imaju mnogo nadarenih igrača koji su potekli iz njihova sela i NK Zrinski, a danas ne igraju u Martincima: Zsolt Pinczehelyi igra u Selurincu, Blaško Berki vratar je u Bremenu, nekada je Đuro Gojak igrao u Kečkemetu, Pečuhu u PMSC. Jozo Marković, jedan od najboljih nogometaša iz Martinaca, koji je nekada igrao u Budimpešti u prvoj ligi, i danas je prepoznatljivo ime. Martinčani pamte i veliku godinu uspjeha kada je NK Zrinski igrao u mađarskoj trećoj ligi. Ali igra u tako visokim kategorijama zahtijeva i dvije momčadi podmlatka i velika novčana ulaganja, što Martinčani nisu mogli pratiti. Unatoč izvrsnim nogometašima.

Dr. Karlo Gadanji vitez kulture

Imenovanje dr. Karla Gadanjija vitezom kulture

Zaklada za Kerestur, kao i ove godine, kandidirala je nekoga za viteza kulture, koji rang daje Društvo za promicanje seoske kulture. Društvo svake godine raspisuje natječaj za dobivanje priznanja „Vitez kulture”, na koje mogu predlagati seoske zajednice.

Keresturska zaklada lani je predložila Anicu Kovač, predsjednicu Hrvatske manjinske samouprave, a kako je smatrala da ima još osoba koje to zavređuje, ponovno se natjecala.

Posredstvom zaklade „vitezom kulture” ove je godine postao dr. Karlo Gadanji, nekadašnji žitelj Kerestura.

Zajednica sela Kerestura ovim moralnim priznanjem željela je zahvaliti dugogodišnjem profesorovu pomoć.

Profesorovom donacijom izdana je zbirka pjesama keresturskoga pjesnika Károlya Keresztúrija „Hulljatos csak, levelek” (Lišće, samo padaj). Uz profesorovo se ime veže i izdanje dr. Józsefa Belija „Murakeresztúr története” (Povijest Kerestura).

Dr. Karlo Gadanji nijedne godine ne zaboravlja svoje rodno selo, materijalno je potpomagao crkvu, osnovao je stipendiju za kerestursku djecu i za pedagoge, na Božić i Uskrs svakog mališana i učenika podari poklonom.

Dr. Karlo Gadanji proglašen je „vitezom kulture” 22. siječnja u palači Stefánia u Budimpešti, gdje su bili nazočni njegovi prijatelji iz Kerestura i predstavnici čak 12 država.

Profesor dr. Karlo Gadanji rođen je 23. listopada 1943. g. u Keresturu. Nakon osnovne škole u rodnome mjestu, maturirao je u kaniškoj Gimnaziji Jenőa Landlera. Školovanje je nastavio na Visokoj učiteljskoj školi u Pečuhu na struci ruskog, hrvatskog i mađarskog jezika. Studirao je slavistiku na Sveučilištu „Loránd Eötvös”. Svoj učiteljski rad započeo je u Kapuváru, a 1973. g. dospio je na visoku školu u Sambotel. U 28. godini je doktorirao, radio je i na mariborskom fakultetu, bio je gost-profesor na zagrebačkom sveučilištu. U Sambotelu je osnovao slavističku radionicu, nazočan je na međunarodnim slavističkim skupovima u susjednim zemljama. Član je mnogih znanstvenih udruga: Udruga moderne filologije u Budimpešti, Društva hrvatskih filologa u Zagrebu, Međunarodnoga filološkog odbora Ohio. Doktor je Mađarske akademije znanosti. Osim mnogih znanstvenih publikacija vodi-telj je slavenske filološke katedre i rektor sambotelске Visoke škole Dániela Berzsenyija.

Beta